

Anotace rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva

Rozsudek ze dne 11. ledna 2022 ve věci č. 78873/13 – *Freitas Rangel proti Portugalsku*

Senát čtvrté sekce Soudu dospěl jednomyslně k závěru, že odsouzením stěžovatele, známého portugalského novináře, za výroky ohledně profesních sdružení soudců a státních zástupců pronesené na zasedání parlamentní komise došlo k porušení článku 10 Úmluvy.

I. Skutkové okolnosti

Stěžovatel, známý portugalský novinář, byl v roce 2010 pozván jednou z politických stran, aby promluvil na zasedání parlamentní komise pro etiku, společnost a kulturu. Během svého příspěvku na téma svobody projevu a médií v Portugalsku stěžovatel obvinil některé novináře ze snižování úrovně žurnalistiky v zemi. Uvedl také, že profesní sdružení soudců a profesní sdružení státních zástupců sdílela s novináři důvěrné materiály týkající se soudních řízení, aby dosáhla svých politických cílů. Při odchodu z parlamentního zasedání poskytl stěžovatel podobné vyjádření novináři z deníku *Público*. Výroky stěžovatele byly v následujících dnech široce medializovány a informovalo o nich nejméně deset různých zpravodajských organizací. Následně podala zmíněná profesní sdružení na stěžovatele trestní oznámení pro urážku právnické osoby. Stěžovatel byl soudy uznán vinným a byl mu uložen peněžitý trest a povinnost náhrady nemajetkové újmy v souhrnné výši 56 000 eur (konkrétně mu byla uložena pokuta ve výši 6 000 eur a dále povinnost nahradit oběma sdružením nemajetkovou újmu shodně po 25 000 eur).

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 10 ÚMLUVY

V daném případě nebylo sporu ohledně existence a zákonnosti zásahu. Co se týče legitimního cíle ve smyslu čl. 10 odst. 2 Úmluvy, Soud uznal, že zásah sledoval cíl zachování autority soudní moci, resp. také ochrany pověsti nebo práv jiných. Zbývalo tedy posoudit aspekt jeho nezbytnosti v demokratické společnosti.

V projednávané věci se dle Soudu stěžovatel vyjadřoval k věcem obecného zájmu pro společnost, přičemž jejich projednávání v parlamentu bylo součástí politické rozpravy, tedy oblasti, kde je obvykle poskytována vysoká úroveň ochrany svobody projevu. Vnitrostátní orgány tudíž měly pouze úzký prostor pro uvážení (*Baka proti Maďarsku*, č. 20261/12, rozsudek velkého senátu ze dne 23. června 2016, § 159). Ve vztahu k profesním sdružením soudců a státních zástupců Soud konstatoval, že se v Portugalsku jedná o renomovaná a známá sdružení, která jsou často zvána, aby v parlamentu předkládala svá stanoviska k legislativním návrhům ve věcech souvisejících s fungováním justice.

Vnitrostátní soudy pokládaly za prokázané, že stěžovatel pronesl pouze skutková tvrzení o zmíněných sdruženích, o nichž věděl, že jsou nepravdivá a hanlivá. S tímto závěrem se však Soud neztotožnil. Dle něj většina výroků stěžovatele spočívala v jeho osobních názorech, jejichž pravdivost nelze prokázat (*Morice proti Francii*, č. 29369/10, rozsudek velkého senátu ze dne 23. dubna 2015, § 126, či *Miljević proti Chorvatsku*, č. 68317/13, rozsudek ze dne 25. června 2020, § 56). Jediným skutkovým tvrzením stěžovatele byl jeho výrok o tom, že profesní sdružení měla sdílet důvěrné informace s novináři. Během soudního řízení stěžovatel toto tvrzení obhajoval a tvrdil, že byl osobně svědkem výměny spisu mezi novinářem a členem profesního sdružení státních zástupců. Dle Soudu je nutno stěžovatelovy výroky posuzovat v kontextu, ve kterém byly učiněny. I když je pravdou, že výrok stěžovatele o sdílení důvěrných informací zůstal nepodložený (dotčený novinář jej popřel), lze však mít za to, že skutkové tvrzení stěžovatele přesahuje toto konkrétní nařknutí a pojednává obecnějším způsobem o sdílení informací oběma organizacemi. Ačkoli stěžovatel použil formulaci, kterou lze vnímat jako přehnanou a nešťastnou, je možné jeho výroky interpretovat jako ilustraci širší společenské kritiky týkající se

nepřiměřeného zasahování soudní moci jako celku do politiky a médií, které je předmětem veřejného zájmu a o jehož pravdivosti byl stěžovatel přesvědčen.

Soud připomněl, že již v minulosti judikoval, že ochrana pověsti právnické osoby nedosahuje stejné síly jako ochrana pověsti či práv jednotlivce (*Uj proti Maďarsku*, č. 23954/10, rozsudek ze dne 19. července 2011, § 22, a *Kharlamov proti Rusku*, č. 27447/07, rozsudek ze dne 8. října 2015, § 29). V projednávané věci je nezbytné vzít taktéž v úvahu kontext, v němž stěžovatel své výroky pronesl. Soud zdůraznil, že se tak stalo před parlamentní komisí, která se zabývala právě otázkou svobody projevu a vlivem politických a ekonomických tříd na média a svobodu projevu v zemi. Politické projevy požívají speciální ochrany. I když stěžovatel nebyl voleným zástupcem, jako pozvanému odborníkovi prezentujícímu své názory před parlamentní komisí mu měla, dle názoru Soudu, být poskytnuta zvýšená úroveň ochrany tak, jak je tomu v případech parlamentních a politických projevů.

Soud taktéž vytkl vnitrostátním soudům, že svá rozhodnutí stavěly pouze na právu dotčených profesních sdružení na dobré jméno a pověst, přitom však opomněly dostatečně zohlednit právo stěžovatele na svobodu projevu.

Co se týče výše uložené pokuty a náhrady nemajetkové újmy, tyto shledal Soud jako nepřiměřené ve vztahu k případné újmě způsobené pověstí profesních sdružení. Současně varoval, že takto přísné sankce by mohly mít odrazující účinek na výkon svobody projevu osob vyzvaných k účasti na diskusích o věcech obecného veřejného zájmu.

Soud tak uzavřel, že vnitrostátní soudy neuvedly relevantní a dostatečné důvody, které by ospravedlnily zásah do stěžovatelova práva na svobodu projevu, a překročily prostor pro uvážení, který jim byl poskytnut v souvislosti s omezením debat ve veřejném zájmu. V dané věci nebyl zachován rozumný vztah proporcionality mezi omezením práva stěžovatele na svobodu projevu na jedné straně a sledovaným legitimním cílem na straně druhé. Soud tak dospěl k závěru, že v dané věci došlo k porušení článku 10 Úmluvy.